

СРОДНИЧКА ВЕЗА СА ЗЕМЉОМ, СА БОГОМ

Тихомир Петровић, *Рад, изнад свега*, Градска библиотека „Карло Бијелички”, Сомбор 2013

Радознао и посве немиран стваралачки дух својствен др Тихомиру Петровићу (1949), универзитетском професору (Педагошки факултет у Сомбору), теоретичару књижевности за децу и младе, чини да се, осим у писању уџбеника, теоретских дела у области где се поодавно потврдио самосвојношћу погледа а који је, надасве, одраз његовог, без сумње, великог истраживачког рада и знања, да се огледне и писањем дела која су тематиком и садржајем у знатној мери изван његове научне области. Студија, са извесним одликама и монографије, *Рад, изнад свега*, још једна је у низу потврда оног познаваоцима његовог богатог стваралачког опуса одавно знаног. Како је реч о теми коју овај аутор зналачки и на занимљив начин најпре аналитички расветљава, те је књигом невеликог обима у целину сажима и предаје будућим нарашатајима, ова студија има и образовни и едукативни карактер. Писањем о вредности, значају, вечитој улози рада који је од искона предуслов опстанку и залог је човековом усправном ходу, у ово време транзиције, либералног капитализма, рушења многих вредности, афирмацијом стаменог погледа на рад аутор истовремено на себе преузима и тежину нескривеног друштвеног ангажмана.

И доиста, писање без посебних, оних научних претензија, којима се, иначе, одликују Петровићеве књиге из области књижевне науке, какве су, примера ради, Историја, а потом и Теорија књижевности за децу и младе, учинило је да студију *Рад, изнад свега* доживимо не само као солидан уџбеник о раду и његовом вредновању, самосвојном погледу на значење ове јединствене људске особености кроз све епохе, него и као зналачки, многим знањима поткрепљен, мудри обрачун са оновременим заблудама које су и довеле до тога да се тој вредност, људској способности и врлини, данас не посвећује значај какав, по логици ствари, и заслужује. Дакако, и овде је, у погледу друштвеног третмана, свакојаког ни подаштавања рада, искључена свака случајност. У друштву, односно у систему и у времену где је и када је најбитније *имати, њоседоваиши*, него *биити*, више се и не поставља питање знања, свести и морала. Незнање и изостанак самопоштовања у служби је моћне мањине за коју не важи стара латинска мудрост: *Edo vivere, vivere labore* (Лат.: Једем да живим, живим да радим).

Готово да нема странице међу корицама овог Петровићевог дела а да при есејистичком проницању и предочавању оног суштинског, најбитнијег при речи о раду као основној вредности и једном од општих закона у природи, а истовремено не следи и снажнија потпора у мноштву закључака/порука пронађена у мислима/максимама великана чије је

дело управо такво да само собом сведочи о вредности рада, свега оног у њему од човека/ствараоца животом/радом сливеног. *Посијојан и поцијен рад је сјас од немацијине, алијенације и понижења. Све почиње од рада и на њему се заснива* – пише у уводном слову Тихомир Петровић и намах следи и потпора у мисли Исидоре Секулић да је рад *божанско даровање које нам је дајто као највећа моћ, као сродничка веза за земљом, са Бољом. Рад је мисцично учесцивовање у васељени ... И зајто је рад далеко од тоља да би био само цијињање привреде; у раду су сва цијињања овољ и онољ свециа у човековом живоциу*. Истичући да се у бескрајној реци времена једино радом може опстати и одупрети пролазности и пустошењу, да је и у том погледу несагледива човекова делотворност, његова кипућа снага и дух, следи ослон на сазнање сваком доступно, а најпре оно на страницама Библије: *Јеси ли видео човека усциаоца на послу? Такви ће пред царевима сциајати*. Или у незаборавном усклику великог Шекспира: *Какво је ремек-дело човек!* Сродан му у мисли и Достојевски: *Јесце ли свесни тоља какву снаљу може имати један живоци?*

Примерено циљу да феномен рада, физичког или умног, свеједно каквог, осветли из што је могуће више углова, полазиште Петровићеве студије у знаку је тематске целине „Човек и живот”, а прва, зачетна реченица истовремено је непобитна тврдња: *Где љод има живоциа, тамо има и рада*. Може и обратно, а све води ка истини: *Живоци се не може свесци на биолоцики сцисцираци и наљонско цирајање, нељо на разноврсне моцише и циљеве, као цицио је сцицицање сциљурносци и равностиеже, бољаћење своља „ја” и циражење смисла ељзисциенције. Живоци се не воли ради живоциа, нељо ради дела коља ља исцињавају и коља уздижу човека. Земаљско поцијојање није нам дајто ни случајно, ни бесциљно* – казује аутор указујући на нужност вечне борбе са неминовним, па додаје: *Живоци је, пре свеља, мољућ у оној мери у кољој су физичке поциребе мољо задовољисци. Није посреци само забава и циразник, већ и сциварносци исцеренољ лица, мнољосцирана и циешка и, по човека, оцасна сцивар. Свещциеници разних веросциповесци саљласни су у сциаву да би живоци био ницициаван без савлаљивања урвина и бољаза коље сциоје пред човеком. Не заборавимо* – каже Емил Диркем – *и да је живоци за вељину људи јоци само мука и циерей*. А наш Иво Андрић каже: *„Шцио не боли, по није живоци.”* Све исказано у овом поглављу књиге *Рад, изнад свеља*, при сумирању нечијег постојања, свеједно да ли човека или људског рода у целини, иде ка ауторовој потврди оног многим давно знаног а од чега се не сме одустати: живот и рад су упоредне и мељусобно условљене целине. Уз подсећање на стару пословицу да је *човек сциворен да ради као цицио је цицица сциворена да леци*, за људски рад ће рећи да је он *једна од од најуниверзалнијих одлика људскољ биља, њељова „есенција” и „ељзисциенција”*.

Следи суптилно и са социолошког аспекта такође јасно а једноставно и обавезно уз одговарајућу потпору у мисли са страница књига

староставних, као и вечника са делом за незаборав, предочавање мисли из ризнице мудрости предочено друго поглавље „Историјска перспектива”, где је реч о раду као способности, врлини без које не би било ни човековог развоја до ступња самосталног бића. Потом поглавље о појму рад, термину који у речничком значењу датира с почетка 14. столећа, као и мноштво других тематских целина: „Подела рада”, „Егзистенцијалне потребе”, „Задовољство”, „Подстицаји”, о „Пожртвованости и непосустајању”, поглед на феномен времена при осветљавању тема „Значење и улоге рада”, „Знање и умеће”, „Стваралаштво”, „Таланат”, „Дело”, „Нехумана страна рада”, „Вредност рада” и о „Раду као најбољој школи”, „О нераду”, „Олаком схватању живота”, „Ленствовању”, „Сусталости и предаху”. Завршница студије у знаку је енигме „Проклетство рада”.

Било о чему да је реч, при слову о раду којег овај аутор и самим насловом ставља изнад свега, у средишту пажње је човек-радник који је, под притиском спољашње целисходности, неретко суочен са суровом и бездушном истином, принуђен да ради. Човек је у његовом оку је *прегалац од соја, неуморан као срце, који ирисијућа послу без зебње и сипраха од њевовог ойсега и од времена које ће жрпивоваиши. Не субјектн који рад доживљава као сипољну конипигенипину сипвар и без које се може ойсипаиши, него субјектн на рад иподсипакнуиш изнуипра, иун воље и одуцевљени иуишник.*

Уз самосвојан став о човеку, о раду, о усправном ходу кроз вечност, овим делом је предочено мноштво мудрости о раду, а увек са акцентом на његовој неминовности пресудно битним за човеков живот и срећу, као и на сазнању да се може опстати искључиво од рада, те да је рад критеријум по којем се људи мере, будући да у њему, како то пише и сам аутор, *нема лажн, ириче и демагоије. У сисипему вредносипи, рад заузима жарипино месипо и има изузетипно досипиојансипиво. Можда и није ипреиперано рећи да рад, као и љубав, иуравља људским живоипом. Само окреипањем „око Сунца рада”, човек, уисипину, може наћи своје месипо ипод Сунцем.* Битно је истаћи да је ова студија, доиста, широког и разноврсног погледа на рад, често прожета и емотивношћу, а што је последица погледа и срцем, а не само бистрим оком. Јер срце дуже пампти, дубље прима „к знању”. *Срцем се боље види* – сетимо се бисерне мисли са страница Егзиперијевог *Малоџ иринца*. Речју, дело као афирмација, као признавање значаја рада по човеков опстанак кроз сва времена. Осветљен на веома занимљив начин, изванредном синтезом сазнања, порука о раду из мноштва дела на исту тему, од експлицитних ставова о раду из разних области, са страница религијских књига, из области усмене књижевности и дела великана из области књижевности, филозофије, науке, уметности, иако је, надасве, сва студија најпре похвала раду, ово није и оно пуко апологетско слово. Студијом *Рад, изнад свега* бачен

је сноп светлости на рад као моралну димензију човекове личности, а доминантан је став о раду као *моралном закону*, у кантовском смислу речи, *звезди која води човека ка астралним виснама*.

Давид КЕЦМАН ДАКО